

Oponentský posudek

Název dizertační práce: Zkušenost rodičů dětí s problémovým a poruchovým chováním

Autor dizertační práce: Mgr. Michal Voldřich

Autor posudku: doc. PhDr. Zbyněk Němec, Ph.D.

Dizertační práce Mgr. Michala Voldřicha se věnuje tématu, které je velmi aktuální z hlediska psychologie i (speciální) pedagogiky. V prvním dojmu mě zaujal název práce – v pedagogických disciplínách bývají v poslední době často volena označení méně stigmatizující (např. náročné chování, problémy v chování), nicméně to je asi spíše otázka mezioborové diskuze.

Nejprve bych chtěl zmínit dvě základní pozitiva: 1. Zvolené téma je důležité pro teorii i praxi humanitně orientovaných disciplín, zvolené metodologické řešení formou semi-strukturovaných interview s rodiči žáků je velmi vhodné. 2. Z práce je patrný autorův zájem o danou problematiku i jeho dobrý odborný vhled do tématu.

K vlastnímu textu práce ale musím být bohužel kritičtější.

První kapitoly jsou ve svém pojetí, řekněme, netradiční: Výchozí vědecké poznání a vlastní (výzkumná, profesní) zkušenost v práci nejsou jednoznačně oddělovány; některé kapitoly (1.3 – 1.5), ve kterých se autor věnuje diagnózám podle MKN-10, MKN-11 nebo DSM-5, mají interpretativně-úvahový charakter a kromě výkladu přinášejí i řečnické otázky, na které ne vždy autor nabízí odpovědi. Problematičtější je ale výkladová rovina, kde se autor pohybuje – z mého pohledu – někdy až na samotné hranici srozumitelnosti. Samozřejmě připouštím, že neporozumění textu může být způsobené i nedostatky na mé straně – třeba je text příliš komplikovaný na to, abych ho pochopil – nicméně i tak to vnímám jako chybu, text práce by totiž měl být srozumitelný širší odborné čtenářské veřejnosti. Komplikovaná je místy i obsahová struktura (např. zařazení pojednání o kategorizaci lidského myšlení do kapitoly o ADHD, str. 48).

Základní koncepce výzkumu je nosná, i menší výzkumný vzorek je z hlediska ryze kvalitativního výzkumu obhajitelný. Prostor pro lepší formulace by bylo jistě možné najít u výzkumného cíle i výzkumných otázek: Ačkoli autor uvádí, že hlavním cílem práce je „*prozkoumat rodičovskou zkušenost s vývojem, výchovou a školní docházkou svého dítěte s problémovým a poruchovým chováním*“ (str. 92), ve výzkumu se zaměřuje pouze na rodiče dětí s ADHD (jakkoli kategorie „dítě s problémovým a poruchovým chováním“ je nutně daleko širší) – při obhajobě práce bude nutné toto zúžení vysvětlit. „Výzkumná otázka“ č. 4 ve skutečnosti není otázka, ale tvrzení. Přehlednější mola být i prezentace citací z výzkumu – v přepisu rozhovoru s rodiči Lukáše (str. 100, 103, 104...) jsou jednotliví aktéři označeni jako „V“ (asi výzkumník), „t“ (odhaduji tatínek Lukáše), „m“ (hádám maminka Lukáše) a „j“ (těžko říct kdo, jen z kontextu odhaduji, že by mohlo jít o jiné označení výzkumníka...).

Navzdory určitým nedostatkům v koncepci a prezentaci výzkumu, výzkumná data ale obsahují některá zajímavá zjištění – výpovědi rodičů dětí s ADHD nám zde znovu připomínají řadu komplikací, které by při pouhém medicínsko-diagnostickém pohledu na danou problematiku mohly chybně uniknout pozornosti pedagogů a psychologů.

Ve srovnání s obsahem je technická rovina zpracování jistě druhotná, i proto bych předpokládala, že pár překlepů nebo jazykových nedostatků může být v toleranci. Nicméně nedostatky v interpunkci jsou zejména v první části textu poměrně četné, což ve výsledku také mírně komplikuje srozumitelnost textu.

Závěr: Jedná o zajímavé téma a o autora, o jehož profesní zkušenosti zobrazené v textu nepochybuji. Ačkoli práce má formální i obsahové nedostatky (viz výše), přináší i některé důležité postřehy a zajímavá zjištění s možným dopadem do rozvoje teorie i praxe, proto ji **doporučuji** k obhajobě. Potenciálně úspěšná obhajoba ovšem, z mého pohledu, předpokládá velmi důslednou přípravu doktoranda a jeho velmi přesvědčivý výkon.

Pro průběh obhajoby doporučuji zejména:

- A. S oporou o současné publikace k tématu vysvětlit volbu použité terminologie (termíny „problémové“ a „poruchové“ chování).
- B. Vysvětlit smysl zúžení tématu na cílovou skupinu rodičů dětí s ADHD.
- C. Představit význam hlavních zjištění pro oblast pedagogické i psychologické podpory dětí s ADHD a jejich rodičů.

V Praze, 10. března 2022

Z. Němec